

อาบัติลักทรัพย์ในทศตียปาราชิก:
การตีความแบบหนึ่ง

**Theft, the Second Defeat of
Monastic Rule: An Interpretation**

สมพรนุช ตันศรีสุข

Sompornnuch TANSRISOOK

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University, Thailand

ตอบรับบทความ (Received) : 11 พ.ค. 2564

รับบทความตีพิมพ์ (Accepted) : 16 ก.ย. 2564

เริ่มแก้ไขบทความ (Revised) : 13 พ.ค. 2564

เผยแพร่ออนไลน์ (Available Online) : 31 ม.ค. 2565

อาบัติลักทรัพย์ในทตฺตียปาราชิก: การตีความแบบหนึ่ง

สมพรนุช ต้นศรีสุข

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของอาบัติทตฺตียปาราชิก จากเดิมตามประเพณีที่พิจารณาอาบัติจากมูลค่าของทรัพย์สินที่มากกว่า 5 มาสก เป็นการลักทรัพย์ในระดับที่มีความผิดตามกฎหมายซึ่งเจ้าหน้าที่บ้านเมืองสามารถลงโทษทางอาญาได้ เหตุผลของเรื่องนี้ คือ พระพุทธเจ้าทรงปรับอาบัติปาราชิกแก่ผู้ลักทรัพย์หรือทำให้ทรัพย์ของผู้อื่นเสียหายซึ่งมีมูลค่าเกินกว่า 5 มาสก อันเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายของแคว้นมคธในสมัยพุทธกาล และต่อมานำมาใช้ในการพิจารณาปรับอาบัติลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นในสถานที่อื่น ๆ ที่กฎหมายของแคว้นมคธเข้าไม่ถึงด้วย เจตนารมณ์ของการบัญญัติสิกขาบทนี้ คือ เพื่อให้พระภิกษุผู้ลักทรัพย์ซึ่งทำผิดตามกฎหมายพ้นจากสภาพความเป็นพระภิกษุแล้วไปปรับโทษตามกฎหมายบ้านเมือง ไม่ให้ความเป็นพระภิกษुकุมครองบุคคลผู้กระทำความผิด และใช้อัตราโทษเดียวกันนี้ในพื้นที่อื่น ๆ ด้วยเพื่อให้การปรับอาบัติลักทรัพย์ใน

สมัยนั้นเป็นมาตรฐานเดียวกัน ผู้เขียนเห็นว่าไม่ควรยึดมูลค่า 5 มาสก เป็นองค์ประกอบในการพิจารณาอาบัติทุติยปาราชิกเพราะค่าเงินในแต่ละสังคมและยุคสมัยไม่เท่ากัน มีผลทำให้การปรับอาบัติไม่เป็นธรรม ดังนั้น เพื่อคงเจตนารมณ์ของสิกขาบท การพิจารณาอาบัติทุติยปาราชิกจึงควรพิจารณาว่า การลักทรัพย์หรือการทำให้เสียทรัพย์นั้นอยู่ในระดับที่เป็นความผิดทางอาญาในสังคมที่พระภิกษุนั้น สังกัดหรือจำพรรษาอยู่หรือไม่ ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย การลักทรัพย์ของผู้อื่นไม่ว่าจะมีมูลค่ามากหรือน้อยเพียงใดย่อมเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ย่อมความไม่ได้ หากมีการร้องทุกข์กล่าวโทษเพื่อเอาผิดตามกฎหมาย อาบัติทุติยปาราชิกในสังคมไทยจึงต้องพิจารณาที่การร้องทุกข์กล่าวโทษเป็นสำคัญ

คำสำคัญ : อาบัติปาราชิก ลักทรัพย์ สิกขาบท ภิกษุ ความผิดอาญา

Theft, the Second Defeat of Monastic Rule: An Interpretation

Sompornnuch TANSRISOOK

Abstract

The article aims to propose that in the interpretation of theft, the second Defeat of the monastic rules, theft among monks must be considered from the standpoint of criminal wrongdoing according to present laws as opposed to strict rules from ancient tradition. According to Pāli tradition, the second Defeat rule measures theft by the cost of the stolen or damaged property. At the time, stealing anything worth more than 5 Māsaka, the currency in the Buddha's time, was considered theft. The tradition has it that the Buddha legislated the rule based on the theft law of Magadha country, where the first theft occurred, and this was subsequently applied to thefts in other places. His intention to legislate the rule was to expel the wrongdoer from the monkhood so that he was punished

by the state law and that the monkhood would not protect him from punishment. In my view, the Defeat rule should not be based on an ancient value of currency, because the value associated with theft changes over time, resulting in inequitable justice. To obey the spirit of the monastic rule, it is important to consider that monastic rule should be based on present law and whether the theft or the wrongful interference with goods is a crime or not. According to the Thai criminal code, a theft or a wrongful interference with goods of any cost, is regarded as a public offense in the case that the victim, or a person other than them, alleges to authorities that the wrongdoer has committed an offense according to the provisions of the code. In this way the Defeat rule, as a monastic rule in Thai society, should be reconsidered based on the modern Thai theft laws.

Keywords : Pārājika, Defeat, Theft, Monastic rule, Monk,
Criminal offense

1. บทนำ

การลักทรัพย์ เป็นความผิดซึ่งพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทไว้เป็นอาบัติปาราชิกข้อที่ 2 มีคำอธิบายว่าเป็นการลักทรัพย์ของผู้อื่นที่มีมูลค่า 5 มาสกหรือมากกว่า วรรณคดีบาลีชั้นหลังให้ความสำคัญกับเรื่องของมูลค่า 5 มาสกนี้เป็นพิเศษโดยถือว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญของอาบัติและพยายามเทียบมูลค่าราคาว่าหมายถึงจำนวนเท่าใด บางครั้งก็อาจกล่าวง่าย ๆ โดยใช้หน่วยเงินตราปัจจุบันแทน ดังนั้นเราอาจพบว่ามีผู้กล่าวถึงจำนวน 5 มาสก เป็น 5 บาท หรือ 5 ปอนด์สเตอร์ลิง แล้วแต่เอกสารที่กล่าวถึงนั้นเป็นสิ่งพิมพ์สังกัดสัญชาติใด¹ อย่างไรก็ตาม ในการทำความเข้าใจสิกขาบทนี้ ผู้เขียนเห็นต่างจากการอธิบายอาบัติลักทรัพย์ที่มีมาในประเพณีข้างต้น เมื่อพิจารณาถ้อยคำและความหมายของสิกขาบท ตลอดจนเจตนารมณ์ของพระพุทธเจ้าที่ทรงสอบถามความผิดตามกฎหมายจากพระภิกษุซึ่งเป็นอดีตมหาอำมาตย์แห่งแคว้นมคธ การตีความสิกขาบทข้อนี้ควรจะอนุวัติตามสังคมของพระภิกษุที่ปฏิบัติตามสิกขาบทมากกว่าที่จะกำหนดเป็นมูลค่า 5 มาสกตามกฎหมายของแคว้นมคธในยุคพุทธกาลนั้น ผู้เขียนจึงได้วิเคราะห์เจตนารมณ์ของเนื้อหาสิกขาบทและแนวทางที่ปรากฏ

¹ ยกตัวอย่างเช่นในพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวงและฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใช้ “บาท” จากคำว่า ปาท ในภาษาบาลี 1 ปาท เท่ากับ 5 มาสก ; ในบทความเรื่อง Buddhist Case Law on Theft: the Vinitavattu on the Second Pārājika ของ Andrew Huxley ซึ่งลงในวารสาร *Journal of Buddhist Ethics* สัญชาติอังกฤษใช้ “ปอนด์สเตอร์ลิง” (Pound sterling) ในบทความเรื่อง Buddhist Law According to the Theravada-Vinaya A Survey of Theory and Practice ของ Oskar von Hinüber ใน *Journal of International Association of Buddhist Studies* ซึ่งเป็นวารสารนานาชาติ ใช้ “เพนนี” (Penny)

เพื่อตีความหมายของสิกขาบทข้อนี้ใหม่ และสุดท้ายได้พิจารณา
สิกขาบทข้อนี้โดยอิงกับประมวลกฎหมายอาญาของไทย เพื่อประโยชน์
ในการทำความเข้าใจสิกขาบททศกัณฐิก และเป็นตัวอย่างในการ
ทำความเข้าใจแนวทางการตีความหมายของสิกขาบทข้ออื่นๆ ให้มีความ
ทันสมัย สอดคล้องกับสังคมไทยยุคปัจจุบันมากขึ้น

2. จุดประสงค์ของการบัญญัติสิกขาบท

พระวินัย ประกอบด้วยสิกขาบทและอภิธมาจารที่พระพุทธเจ้า
ทรงบัญญัติแก่พระภิกษุ สิกขาบทของพระภิกษุเป็นข้อปฏิบัติทางวินัย
ของพระภิกษุเพื่อให้ดำรงตนอยู่ในวิถีทางที่เหมาะสม ประกอบด้วย
พระพุทธบัญญัติ สิกขาบทที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติเป็นบทบังคับภิกษุ
เพื่อป้องกันความเสียหาย และวางโทษหรือวิธีปฏิบัติแก่ผู้ละเมิด จำแนก
เป็นอุทเทส ได้ 8 อย่าง ได้แก่ ปาราชิก สังฆาทิเสส อนินยต นิสัคคิย-
ปาจิตตีย์ ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ เสดิยะ และอธิกรณสมณะ ซึ่งตาม
ประเพณีการสวดปาติโมกข์มีจำนวนรวม 227 ข้อ² นอกจากพระพุทธ
บัญญัติแล้ว ยังมี อภิธมาจาร ซึ่งเป็นระเบียบปฏิบัติอื่นๆ ที่พระพุทธเจ้า
ทรงบัญญัติเพื่อความเหมาะสมแก่ความเป็นพระภิกษุและเพื่อเป็น
ประเพณีสงฆ์³ หากพระภิกษุไม่ปฏิบัติตามถือเป็นอาบัติทุกกฏ ซึ่งถือว่าเป็น
อาบัติที่เบาที่สุด

หากพิจารณาเนื้อหาของสิกขาบทในแง่มุ่งของกฎหมาย สามารถ

² คณะกรรมการแผนกตำรา, *อุปกณ์วินัยมุขเล่ม 1* (นครปฐม: โรงพิมพ์
มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2559), 13-14.

³ พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล), *ข้อที่ควรจำในวินัยมุขเล่ม 1* (นครปฐม:
โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2555), 5.

จำแนกความผิดออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ความผิดในตัวเอง (mala in se) และ ความผิดที่เป็นข้อห้ามของสังคัม (mala prohibita) ความผิดในตัวเอง ได้แก่ ความผิดซึ่งเป็นโทษต่อการประพฤติพรหมจรรย์และการบำเพ็ญสมณธรรม เช่น การเสพเมถุน การฆ่ามนุษย์ การฆ่าสัตว์ ความผิดเหล่านี้มีระดับของโทษแตกต่างกัน ตั้งแต่เป็นอาบัติปาราชิก ผู้กระทำความผิดขาดจากความเป็นพระนับตั้งแต่วันที่กระทำความผิด ไม่สามารถกลับมาบวชได้อีก อาบัติสังฆาติเสสที่มีวิธีการออกจากอาบัติที่ผู้กระทำความผิดต้องดำเนินตามกฎฐานวิธี⁴ อาบัติปาจิตติยที่ผู้กระทำความผิดต้องปลงอาบัติกับพระภิกษุผู้มีศีลเพื่อสำนึกผิดและสำรวมในการกระทำครั้งต่อไป และอาบัติทุกกฏซึ่งเป็นอาบัติเบา สามารถปลงด้วยการแสดงเช่นเดียวกับอาบัติปาจิตติย ส่วนความผิดที่เป็นข้อห้ามของสังคัม ได้แก่ การปฏิบัติตัวซึ่งเป็นปฏิปักษ์ต่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในคณะสงฆ์⁵ การวางตัวที่ไม่เหมาะสม อันกระทบต่อภาพลักษณ์ของ

⁴ พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธิ์), *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*, พิมพ์ครั้งที่ 23. อ้างคำว่า “กฎฐานวิธี, ปริวาส, มานัต และปฏิกัสนา.”

กฎฐานวิธี เป็นระเบียบวิธีปฏิบัติสำหรับภิกษุผู้จะเปลื้องตนจากอาบัติหนักขั้นสังฆาติเสส ซึ่งมีทั้งหมด 4 อย่าง ได้แก่ ปริวาส มานัต อัพทาน และปฏิกัสนา กล่าวคือ เมื่อภิกษุต้องอาบัติสังฆาติเสส จะต้องแจ้งแก่พระสงฆ์ 4 รูป เพื่อขอประพติมานัตเป็นเวลา 6 คิน เมื่อพ้นแล้ว จึงขอให้พระสงฆ์จำนวน 20 รูปสวดอัพทานเพื่อระงับอาบัติ จึงจะถือว่าภิกษุนั้นพ้นจากอาบัติ หากในช่วงเวลาที่ประพติมานัตอยู่แล้ว ต้องอาบัติสังฆาติเสสอีก จะมีระเบียบที่ให้พระภิกษุปฏิบัติเพื่อออกจากอาบัติใหม่ เรียกว่า ปฏิกัสนา ในกรณีทีภิกษุต้องอาบัติแล้ว ปกปิดไว้ เมื่อแจ้งแก่พระสงฆ์จะต้องอยู่ปริวาสตามจำนวนวันที่ปกปิดก่อนแล้ว จึงจะขอประพติมานัตต่อไปได้

⁵ ปลื้ม โชติขจรูญางกูร, *คำบรรยายกฎหมายคณะสงฆ์* (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553), 32.

ภิกษุผู้มีชีวิตอยู่ด้วยการขอปัจจัย 4 จากชาวบ้าน ซึ่งในสายตาของสังคมควรมีความเป็นอยู่สมณะ และสำรวมในกาย วาจาและใจ เช่น การโต้เถียงกับฆราวาส การบริโภคอาหารมีเสียงดัง เป็นต้น แม้ความผิดนั้นจะไม่ใช่โทษต่อการประพฤติพรหมจรรย์ แต่การกระทำเช่นนั้นสะท้อนถึงความไม่มีสติ ความไม่สำรวม ไม่พิจารณาไตร่ตรองก่อนกระทำการนั้น ได้แก่ ลิกขาบทในระดับปาฏิเทสนียะ เสดิยะ และทุกกฏ

ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะบัญญัติสิกขาบททุกครั้ง ไม่ว่าจะสิกขาบทซึ่งเป็นข้อห้ามความผิดกลุ่มใดหรือมีโทษในระดับใดก็ตาม จะทรงประกาศประโยชน์ 10 ประการอันเป็นจุดประสงค์ในการบัญญัติสิกขาบท⁶ อันได้แก่

1. เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ (สงฆสมุฏฺฐตตาย)
2. เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ (สงฆผาสุตตาย)
3. เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก (ทุมมงฺกุนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย)
4. เพื่อความอยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก (เปสฺลานํ ภิกฺขุณฺโผ ผาสฺววิหาราย)
5. เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน (ทิวฺจธมฺมิกานํ อาสฺวานํ สํวราย)
6. เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต (สมฺปรายิกานํ อาสฺวานํ ปฏฺิฆาตตาย)
7. เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส (อปฺปสนฺนนานํ ปสฺสาทาย)
8. เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว (ปฺสนฺนนานํ ภิกฺขุโงภาวาย)

⁶ วิ.มทา. 1/20/26-27 (ไทย.หลวง)

9. เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม (สัทธมมฐิติยา)
10. เพื่อถือตามพระวินัย (วินยานุคฺคหยา)

ประโยชน์เหล่านี้เป็นไปเพื่อการขัดเกลากิเลสของพระภิกษุผู้สมาทานสิกขาบทเอง คือข้อ 5 และ ข้อ 6 เพื่อให้พระภิกษุครองสติและมีความเพียรในการขัดเกลากิเลสตามหลักสัมมัปปธาน 4 ประโยชน์เพื่อพระภิกษุซึ่งมาจากต่างวรรณะต่างตระกูลกันจะได้อยู่ร่วมกันอย่างสันติในคณะสงฆ์ ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, 4 ประโยชน์เพื่อภาพลักษณ์ที่ดีของคณะสงฆ์อันยังให้คนภายนอกได้แก่อนุปสัมบัน ทั้งที่เป็นพุทธศาสนิกชนและไม่ใช่พุทธศาสนิกชนเกิดความเลื่อมใส ได้แก่ ข้อ 7, 8 และสุดท้ายคือเพื่อพระศาสนาจากความตั้งมั่นของคณะสงฆ์ในการศึกษาสืบทอดพระสัทธรรม ได้แก่ ข้อ 9, 10⁷ จะเห็นได้ว่า การบัญญัติสิกขาบทข้อหนึ่ง ๆ ทรงมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์แก่คนทุกฝ่าย ทั้งพระภิกษุผู้ศึกษาในสิกขาบท พระภิกษุอื่น ๆ ในคณะสงฆ์ บุคคลภายนอก หรือแม้กระทั่งชาวโลกในรุ่นถัดไปซึ่งจะได้รับประโยชน์จากพระธรรมที่พระสงฆ์สืบทอด

การที่สิกขาบทจะอำนวยประโยชน์เหล่านี้ได้จะต้องมีความเป็นปัจจุบัน สอดคล้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของพระภิกษุและคนในสังคมรอบข้าง หรือแม้แต่ทัศนคติของบุคคลภายนอกอย่างฆราวาสซึ่งอยู่ร่วมสังคมเดียวกัน กล่าวคือ ต้องทำให้บุคคลแวดล้อมเหล่านี้รู้สึกว่าการประพฤติปฏิบัติตนของพระภิกษุภายใต้กฎเกณฑ์ของสิกขาบทมีความเรียบร้อย เหมาะสมกับการเป็นผู้สละเรือน บำเพ็ญสมณธรรม ดำรงชีวิตอยู่ด้วยการขอ การจะเป็นเช่นนี้ได้ ตัวสิกขาบทเองต้องมีบทบัญญัติที่รับกับบรรทัดฐานอื่น ๆ ของสังคมที่คณะสงฆ์นั้นตั้งอยู่ เช่น

⁷ เปรียบเทียบกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์), *นิติศาสตร์แนวพุทธ* (กรุงเทพมหานคร: ญาณุชน), 2555, 72-74.

กฎหมาย จาริตประเพณี วิถีประชา ของสังคมหรือแวนแคว้น ในสมัย
ที่พระพุทธเจ้าทรงมีพระชนม์ชีพ พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบท
และธรรมเนียมปฏิบัติต่าง ๆ เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่
พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติก็มีการปรับแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ อาศัยที่
ทรงยังคงประทับอยู่ในสมัยนั้น เมื่อทรงได้ยินคำครหาที่ร้ายสื่อในหมู่
ชาวบ้านหรือพระภิกษุสงฆ์เกี่ยวกับการกระทำความผิดของพระภิกษุ
หรือบางครั้งมีผู้กราบทูลถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อพระองค์โดยตรง ก็
จะทรงสั่งประชุมสงฆ์ เรียกตัวผู้กระทำความผิดมาไต่สวนและบัญญัติสิกขาบท
และหากพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทเกี่ยวกับเรื่องนั้นแล้ว
แต่สิกขาบทที่บัญญัติไปไม่มีประสิทธิภาพในการหยุดยั้งหรือปราบ
ปรามผู้กระทำความผิด พระพุทธเจ้าก็จะทรงปรับแก้ไขให้รัดกุมขึ้น
จนสามารถเอาผิดแก่บุคคลผู้หลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามบทบัญญัติ
ในทำนองเดียวกัน ธรรมเนียมใด ๆ ที่ทรงบัญญัติขึ้น หากไม่สามารถ
กระทำได้ในทางปฏิบัติ หรือแย้งกับประเพณีของชาวเมือง ก็
จะทรงปรับเปลี่ยนทันที

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ในพระวินัย มีสิกขาบทและอภิสมอาจารย์จำนวน
มากที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติแล้วมีการปรับแก้ไขให้ทันต่อเหตุการณ์
สิกขาบทข้อหนึ่ง ๆ อาจมีการปรับแก้ไขให้สอดคล้องกับกรณีที่เกิดขึ้น
ใหม่ บางครั้งอาจมีมากกว่า 2 อนุบัญญัติ จนถึงอนุบัญญัติสุดท้ายคือ
เป็นที่สุด เช่น อาบัติปาราชิกข้อ 1 ซึ่งห้ามการมีเพศสัมพันธ์กับสตรี
ในตอนแรก พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติว่า “ก็ภิกษุใดเสพเมถุนธรรม เป็น
ปาราชิก หาสังวาสมิได้”^๘ แต่เมื่อมีกรณีภิกษุที่เลี่ยงอาบัติปาราชิกด้วย
การเสพเมถุนในลิงตัวเมีย จึงทรงแก้ไขสิกขาบทเป็น “อนึ่ง ภิกษุใด
เสพเมถุนธรรมโดยที่สุดแม้ในสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย เป็นปาราชิก หา

^๘ วิ.มหา. 1/20/27 (ไทย.หลวง)

สังวาสมิได้”⁹ และเมื่อมีภิกษุที่ประพฤติตัวไม่เหมาะสม เสพเมถุนแล้วมาขอบวชใหม่ แล้วกระทำการเสพเมถุนอีก ก็ทรงปรับสิกขาบทให้มีเนื้อความชัดเจนมากขึ้น โดยครอบคลุมทุกการกระทำที่เป็นการเสพเมถุนธรรม และไม่อนุญาตให้กลับเข้ามาอุปสมบทเป็นพระภิกษุอีก ทำยที่สุดจึงมีเนื้อความว่า “อนึ่ง ภิกษุใด ถึงพร้อมซึ่งสิกขาบทและสาชีพของภิกษุทั้งหลายแล้ว ไม่บอกคืนสิกขา ไม่ทำความเป็นผู้ทรพลให้แจ้ง เสพเมถุนธรรม โดยที่สุดแม้ในสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย เป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้”¹⁰ ทั้งในบทกษณีย์ซึ่งตีความและแจกแจงคำสำคัญยังเพิ่มเติมว่า การเสพเมถุนรวมถึงการเสพเมถุนทางทวารหนักและทางปาก ตลอดจนบุคคลที่เสพเมถุนด้วย ซึ่งรวมถึงบุรุษ บัณเฑาะก์ บุคคลที่มีอวัยวะเพศชาย และหญิงที่เรียกว่า อุกุโตพยัญชนกะ และอมมนุษย์¹¹ เพื่อให้ครอบคลุมเพศสัมพันธ์ทุกอย่างที่อาจเกิดขึ้นได้ซึ่งไม่ใช่กิจของสมณะ ทั้งนี้เพราะการบัญญัติสิกขาบทนั้น พระพุทธเจ้าจะทรงกระทำต่อเมื่อมีพระภิกษุกระทำความผิดหรือก่อให้เกิดความเสียหายเท่านั้น¹² แต่เมื่อเวลาผ่านไปเกิดการทำผิดอื่น ๆ ที่สิกขาบทอาจไม่ครอบคลุม การอธิบายโดยตีความให้ครอบคลุมจึงมีความจำเป็นเพื่อให้สิกขาบทนั้นยังใช้ควบคุมความประพฤติของพระภิกษุต่อไปได้

ในทำนองเดียวกัน สำหรับสิกขาบทที่เป็นอาบัติเบา ประเพณีหรือระเบียบปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้นเพื่อความเรียบร้อยดุจดงามสมควรแก่สมณสารูป หรือเพื่อปฏิเสธธรรมเนียมบางอย่างที่ทรงเห็นว่าไม่จำเป็น แต่เมื่อเห็นความจำเป็นกรณีภิกษุอาพาธ หรือมี

⁹ วิ.มหา. 1/22/30 (ไทย.หลวง)

¹⁰ วิ.มหา. 1/24/31 (ไทย.หลวง)

¹¹ วิ.มหา. 1/38/50 (ไทย.หลวง)

¹² พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล), *ข้อที่ควรจำในวินัยมุขเล่ม 1*, 5.

ผู้ร้องขอให้พระสงฆ์ปฏิบัติ พระพุทธเจ้าก็ทรงยินยอมตามคำขอ เช่น การสวมรองเท้า¹³ การโดยสารรถ¹⁴ ซึ่งทรงอนุญาตให้พระภิกษุอาพาธสามารถทำได้ หรือการอวยพรเมื่อไอหรือจามซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของชาวบ้าน พระพุทธเจ้าทรงให้ยกเลิกเพราะเห็นว่าคนเราสุขภาพดีหรือไม่ได้อยู่ที่การอวยพรของผู้อื่น แต่เมื่อชาวเมืองเห็นว่าพระภิกษุสงฆ์ไม่กระทำอย่างที่ชาวเมืองถือปฏิบัติกัน ก็เกิดความไม่พอใจ กลายเป็นคำติเตียนเป็นที่ครหาต่อพระภิกษุสงฆ์ จนในที่สุดพระพุทธเจ้าจึงทรงยินยอมให้อนุวัติตามประเพณีของผู้คนในสังคมสมัยนั้น¹⁵

ในสมัยที่พระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์ชีพ การบัญญัติและแก้ไขสิกขาบท ตลอดจนธรรมเนียมปฏิบัติสำหรับคณะสงฆ์น่าจะเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ¹⁶ ทั้งนี้เพื่อให้กฎกติกาเหล่านี้ทันสมัย ใช้กับสังคมได้ พระพุทธเจ้าน่าจะทรงตระหนักถึงสิกขาบทและธรรมเนียมปฏิบัติที่จะต้องอนุวัติตามสังคม จึงตรัสแก่พระอานนทอนุญาติให้คณะสงฆ์เพิกถอนสิกขาบทบางข้อที่ไม่สำคัญ และล้ำสมัย¹⁷ จึงแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า สิกขาบทและธรรมเนียมปฏิบัติในพระวินัยตามทีพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติแก่พระภิกษุสงฆ์จำเป็นต้องสอดคล้องกับสภาพ

¹³ วิ.ม. 5/5/10 (ไทย.หลวง)

¹⁴ วิ.ม. 5/14/19 (ไทย.หลวง)

¹⁵ วิ.จ. 7/185-186/46 (ไทย.หลวง)

¹⁶ วิ.จ. 7/614/246 (ไทย.หลวง)

ความในใจของพระสุภัททะวุฑฒบรพชิตที่บอกกล่าวแก่พระภิกษุด้วยกันเองสะท้อนความเบื่อหน่ายในความละเอียดถี่ถ้วนของพระพุทธเจ้าในการบัญญัติพระวินัยแก่พระภิกษุสงฆ์ แสดงว่าขณะที่ทรงมีพระชนม์ชีพน่าจะทรงบัญญัติสิกขาบทและธรรมเนียมปฏิบัติเพิ่มเติมและปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสังคมอยู่ตลอดเวลา

¹⁷ ที.ม. 10/141/123 (ไทย.หลวง)

สังคม เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่พระภิกษุและพระสงฆ์ซึ่งดำรงอยู่ในยุคสมัยนั้นๆ อย่างไรก็ตาม มติของที่ประชุมในการสังคายนาครั้งที่ 1 ซึ่งมีพระมหากัสสปเถระเป็นประธาน ตกลงว่าจะไม่มีการเพิกถอนสิกขาบทหรือพุทธบัญญัติใดๆ และจะยังคงถือปฏิบัติตามพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติอยู่ จึงทำให้สิกขาบทหรือธรรมเนียมปฏิบัติใดๆ ในพระพุทธศาสนาเถรวาทรวมทั้งการตีความสิกขาบทยังคงเป็นไปในรูปแบบเดิม แม้ในคัมภีร์ชั้นหลัง (Post-canonical) ซึ่งอธิบายสิกขาบทในพระวินัยปิฎกก็ยังคงเจริญรอยตามการอธิบายทำนองเดียวกับพระไตรปิฎก

3. อาบัติปาราชิก

อาบัติเป็นการกระทำความผิดของพระภิกษุซึ่งเป็นสมาชิกของสงฆ์ คำว่า อาบัติ มาจาก อาปตติ ในภาษาบาลี แปลว่า ความต้อง หมายถึงการกระทำละเมิดพระบัญญัติ จำแนกได้ 7 ระดับ ได้แก่ ปาราชิก สังฆาทิเสส ฤกษ์ัจฉัย ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ และทุพภาสิต สามารถจำแนกตามโทษได้ 3 อย่าง ได้แก่ ครุกาบัติ โทษหนัก คือ อาบัติปาราชิก ทำให้ผู้ต้องอาบัติขาดจากความเป็นพระภิกษุ และอาบัติสังฆาทิเสส ทำให้ผู้ต้องประพฤติวัตรบางอย่างเพื่อออกจากอาบัติสองอย่างนี้ยังอาจจำแนกตามสภาพการแก้ไขได้ 2 อย่าง คือ อเตกัจฉา อาบัติที่มีโทษหนัก แก้ไขไม่ได้ ซึ่งมีอยู่อย่างเดียวคือ อาบัติปาราชิก ตรงข้ามกับ สเตกัจฉา อาบัติที่มีโทษปานกลางและเบา สามารถแก้ไขอาบัติได้ คืออาบัติสังฆาทิเสส¹⁸ และลหุกาบัติ โทษเบา ทำให้ผู้กระทำความผิดสำนึกผิดต่อหน้าพระภิกษุด้วยกัน ได้แก่ อาบัติ 5 อย่างที่เหลือ

¹⁸ พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล), *ข้อที่ควรจำในวินัยมุขเล่ม 1*, 6-7.

ได้แก่ ฤกษ์จัจัย ปาจิตตีย์ ปาฏิเทศนีย์ ทุกกฏ และทุพภาสิต¹⁹

คำว่า ปาราชิก แปลว่า ฟ่ายแพ้แล้ว คือ ถึงแล้วซึ่งความฟ่ายแพ้ อาบัติปาราชิกเป็นอาบัติหนักที่พระพุทธเจ้าทรงไม่อนุญาตให้ภิกษุผู้ต้องอาบัติปาราชิกออกจากอาบัติและกลับเข้ามาเป็นสมาชิกของสงฆ์ใหม่ ดังที่ท่านใช้คำว่า *อสังวาส* หาสังวาสมิได้ เพราะความผิดที่ได้กระทำทำให้ขาดจากความเป็นสมณะแล้ว ไม่สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ของสงฆ์ร่วมกับพระภิกษุอื่นที่ยังบริสุทธิ์อยู่ได้²⁰ อาบัติปาราชิกจัดเป็นอติกัจฉาอาบัติ แก้ไขไม่ได้ มีคำอธิบายว่าเป็นผู้เคลื่อนจากพระสังฆธรรม กล่าวคือ ไม่สามารถที่จะศึกษาปฏิบัติธรรมให้ถึงความพ้นทุกข์ได้ในชีวิตนี้ ดังที่พระสังคีตติกาจารย์ร้อยเรียงเป็นคาถาว่า

อาบัติใดที่ท่านเรียกว่าปาราชิก เธอจงฟังอาบัตินั้น
ตามที่กล่าว

บุคคลผู้ต้องปาราชิก ย่อมเป็นผู้เคลื่อน ผิด
ตกไป และเห็นห่างจากพระสังฆธรรมทั้งหลาย
แม้ธรรมเป็นที่อยู่ร่วมกันในบุคคลนั้น ย่อมไม่มี
ด้วยเหตุานั้น อาบัตินั้น ท่านจึงเรียกอย่างนั้น²¹

¹⁹ กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, *วินัยมูข เล่ม 1* (นครปฐม: โรงพิมพ์มหา-
มกุฏราชวิทยาลัย, 2557), 11-12.

²⁰ เรื่องเดียวกัน, 27.

²¹ วิ.ป. 8/1035/368 (บาลี.มมร)

ปาราชิกนติ ยํ วุตตํ	ตํ สุโณหิ ยถากถํ ๗
จุโตปรทุโธ ภฎฐโ ๑	สทุธมเมหิ นิงรุกโต
สังวาโสปี ๑ ตหิ นตฺถิ	เตเนตํ อิติ วุจจติ ๗

อย่างไรก็ตาม ในประเด็นนี้ คัมภีร์มังคลัตถปิณีได้อธิบายเพิ่มเติมโดยอ้างถึงฎีกาจุฬัจฉราสังฆาตสูตรว่า ภิกษุที่ปาราชิกแล้ว หากยังคงมุ่งมั่นในการศึกษาปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า แม้บวชเป็นเณร หรือเป็นเพียงอุบาสกก็สามารถบรรลุธรรมเป็นพระอริยบุคคลชั้นโสดาบัน สกทาคามี หรืออนาคามีได้²²

ในพระพุทธบัญญัติ กล่าวถึงความผิดอยู่ 4 ประเภทที่ถือว่าเป็นอาบัติปาราชิก ได้แก่ เสพเมถุนไม่ว่าจะทวารใดกับมนุษย์หรืออมนุษย์ที่เป็นบุริสภาวะหรืออิตถิภาวะหรือบัณฑิตะก็ ลักทรัพย์ของผู้อื่น ข่มมนุษย์ทั้งการลงมือฆ่าด้วยตัวเองและการพูดชักชวนให้ผู้อื่นลงมือฆ่า และอวดอุตริมนุสสรธรรมที่ไม่มีในตน ทั้งนี้ผู้ที่ต้องอาบัติปาราชิกเป็นผู้ลงมือกระทำความผิดเป็นเหตุให้เกิดผลโดยมีเจตนา มุ่งหมายให้เกิดผลที่ต้องการ และลงมือกระทำสำเร็จ เป็นที่น่าสังเกตว่า ความผิดทั้ง 4 ประเภทนั้นสอดคล้องกับศีล 5 ซึ่งเป็นมาตรฐานความประพฤติของคฤหัสถ์ผู้ครองเรือนในสังคม โดยที่สิกขาบทของพระภิกษุวางหลักความประพฤติมาตรฐานที่สูงกว่าคฤหัสถ์²³ ในสังคาลกสูตร พระพุทธเจ้าทรงระบุชัดเจนว่าศีล 4 ข้อ (ไม่รวมข้อสุดท้ายซึ่งห้ามการดื่มสุราเมรัย) เป็นกรรมกิเลสที่อริยสาวกของพระองค์ผู้ซึ่งเป็นคฤหัสถ์ละแล้ว²⁴ ดังที่ตรัสเป็นคาถามีเนื้อความว่า

²² คณะกรรมการแผนกตำรา, *มังคลัตถปิณีแปล เล่ม 2* (นครปฐม: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2560), 57-58.

²³ บรรณารักษ์, บทบรรณารักษ์ “เบญจศีลกับปาราชิก,” *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* ปีที่ 22, ฉบับที่ 1, (มกราคม-เมษายน 2558): 8.

²⁴ ที.ปา. 11/174/139 (ไทย.หลวง)

ปาณาติบาต อทินนาทาน
มุสาวาท ซึ่งท่านกล่าวไว้
อีกทั้งการคบหาภรรยาผู้อื่น
บัณฑิตทั้งหลายย่อมไม่สรรเสริญ²⁵

การฝึกตนในฐานะภิกษุในคณะสงฆ์ของพระองค์ซึ่งอิงกับหลัก
ความประพฤติพื้นฐานของมนุษย์ 4 ข้อนี้ พระภิกษุจึงล่วงละเมิดมิได้
ในความเห็นของผู้เขียน ความผิด 4 ประเภทนั้นมีได้เป็นการ
ประพฤติผิดต่อธรรมดาของปกติชนเท่านั้น **ความผิดทั้ง 4 ประเภท
เป็นความผิดที่ทรยศต่อความเชื่อใจของคฤหัสถ์ในความบริสุทธิ์
พิเศษของสมณะด้วย** ตามปกติ สมณะเป็นผู้ที่สละความสุขสบาย
ในวิถีชีวิตทางโลกออกมาใช้ชีวิตที่ยากลำบากเพื่อแสวงหาสังฆธรรม
อันเป็นแนวทางการดำรงชีวิตที่ผิดธรรมดาจากมนุษย์สามัญซึ่งต้องการ
ความสุขสบายทางตา หู จมูก ลิ้น กาย โดยที่ผลของความเป็นสมณะ
ที่ผู้คนในสมัยนั้นเข้าใจตรงกันคือความบริสุทธิ์พิเศษที่เกิดขึ้นจาก
วัตรปฏิบัติซึ่งเหนือกว่าปุถุชนคนธรรมดา จึงทำให้คฤหัสถ์ในสมัยนั้น
แม้กระทั่งพระราชาก็ยังเกรงกลัว ยอมที่จะทำความเคารพอย่าง
นอบน้อม ถวายภัตตาหาร สละทรัพย์สิน ไม่เก็บภาษี อำนวยความ
สะดวกในการจาริก เพื่อให้สมณะดำรงชีวิตเพื่อการปฏิบัติธรรมต่อไป²⁶
การเสพเมถุนเป็นการทำลายวัตรที่สำคัญของสมณะ คือการประพฤติ
พรหมจรรย์ การลักทรัพย์เป็นการแสดงออกทางกายหรือวาจาโดย
ใช้ความบริสุทธิ์ของสมณะเป็นเครื่องกำบังแล้วนำทรัพย์ของผู้อื่นไป

²⁵ ที.ปา. 11/174-175/194-195 (บาลี.มมร)

ปาณาติปาโต อทินนาทานัน มุสาวาโท ปุจฺจติ
ปรทารคมณญฺเจว น ปสฺสนฺติ ปณฺชิตาติฯ

²⁶ ที.สี. 9/100-101/56-58 (ไทย.หลวง)

การฆ่ามนุษย์เป็นการใช้ความเป็นสมณะหลอกลวงว่าความตายเป็นวิถีทางของชีวิตที่ถูกต้อง ทำให้ผู้อื่นสูญเสียชีวิตของตนซึ่งเป็นการตัดโอกาสการบำเพ็ญธรรมของผู้อื่น ตลอดจนการอวดอุตริมนุสสรธรรมที่ไม่มีในตนเป็นการโกหกให้คฤหัสถ์หลงเชื่อในคุณวิเศษต่าง ๆ ที่ได้จากการบำเพ็ญเพียรเป็นสมณะ ซึ่งเป็นสิ่งที่ลึกลับเกินวิสัยสำหรับคฤหัสถ์ที่จะล่วงรู้หรือเข้าใจด้วยเหตุผลได้

การปรับอาบัติปาราชิกแก่พระภิกษุผู้ทำกรรมทั้ง 4 นี้แสดงให้เห็นว่า ความผิดทั้ง 4 ประการนี้หนักเกินกว่าจะเยียวยาแก้ไข พระพุทธเจ้าไม่ทรงประทานโอกาสแก่ผู้ต้องอาบัติปาราชิกให้มีการแก้ไขความผิดเลย ยกเว้นอาทิกำมิกะ หรือพระภิกษุที่กระทำความผิดเป็นครั้งแรกเท่าก่อนมีกรรมบัญญัติสิกขาบทข้อนั้นและเป็นต้นเหตุให้มีการบัญญัติสิกขาบทคำอธิบายในคาถาที่ยกมาข้างต้น²⁷ ซึ่งให้เห็นถึงความสูญเสียเปล่าในการศึกษาปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนาสำหรับผู้ต้องอาบัติปาราชิก เพราะถึงให้ออกแก่พระที่ต้องอาบัติคงสมณเพศต่อไปก็ไม่สามารถเจริญในธรรมได้²⁸ นอกจากนี้ ลักษณะของความผิดตามที่ผู้เขียนชี้ให้เห็นนั้นยังแสดงว่า **คณะสงฆ์ไม่อาจวางใจในความเป็นสมณะของบุคคลนั้นได้อีกต่อไป** อาบัติปาราชิกเป็นความผิดที่ทำให้พระภิกษุผู้กระทำสูญเสียความน่าเชื่อถือในสายตาสงฆ์ พระสงฆ์ไม่อาจเชื่อได้ว่าผู้ต้องอาบัติสามารถกลับตัวกลับใจมาเป็นคนดี สืบทอดพระสัทธรรมได้อีก ไม่อาจให้เป็นตัวแทนของพระศาสนาสืบทอดพระธรรมคำสอนในที่ต่าง ๆ เพราะความผิดที่กระทำแสดงถึงกิเลสหยาบในใจที่แสดงลวงออกมาทางกายหรือทางวาจาหลอกลวงชาวบ้าน ทั้งที่ทราบดีว่าเป็นอาบัติหนัก

²⁷ ดูเชิงอรรถที่ 21

²⁸ คณะกรรมการแผนกตำรา, *ปฐมสมันตปาสาทิกาแปล เล่ม 2*, 83-84.

4. อาบัติลักทรัพย์ในปาราชิกกัณฑ์

พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทในเรื่องลักทรัพย์อันเป็นอาบัติปาราชิกข้อที่ 2 ไว้ดังนี้ “อนึ่ง ภิกษุใด ถือเอาทรัพย์อันเจ้าของไม่ได้ให้ด้วยส่วนแห่งความเป็นขโมย จากบ้านก็ดี จากป่าก็ดี พระราชาทั้งหลาย จับใจได้แล้ว ประหารเสียบ้าง จองจำไว้บ้าง เนรเทศเสียบ้าง ด้วยปริภาษาว่า เจ้าเป็นโจร เจ้าเป็นคนพาล เจ้าเป็นคนหลง เจ้าเป็นขโมย ดังนี้ ในเพราะถือเอาทรัพย์อันเจ้าของไม่ได้ให้เห็นปานใด ภิกษุถือเอาทรัพย์อันเจ้าของไม่ได้ให้เห็นปานนั้น แม้ภิกษุนั้น ก็เป็นปาราชิกหาสังวาสมิได้”²⁹ ซึ่งแสดงให้เห็นองค์ประกอบของความผิดดังนี้

1. วัตถุนั้นมีผู้ถือครองเป็นเจ้าของ³⁰ ซึ่งภิกษุนั้นทราบดีว่า

²⁹ วิ.มหา. 1/84/284 (ไทย.หลวง)

³⁰ ในสิกขาบท ท่านใช้คำว่า อทินนํ แปลตามรูปศัพท์ว่า สิ่งที่เขาไม่ได้ให้ ซึ่งหมายความว่า สิ่งที่มีผู้ครอบครองอยู่ เป็นค้ำกลางๆ ที่หมายถึงวัตถุสิ่งของในลักษณะใดก็ได้ ในทางกฎหมายคือ ทรัพย์สิน จะเป็นสังหาริมทรัพย์ หรืออสังหาริมทรัพย์ ก็ได้ สังหาริมทรัพย์ ทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้ เช่น ผ้า เงิน ทอง เครื่องประดับ และอสังหาริมทรัพย์ เช่น อาคาร ที่ดิน หรือแม้กระทั่งสิ่งที่เป็นนามธรรมต่าง ๆ ซึ่งกฎหมายถือว่าเป็นทรัพย์ เช่น สิทธิในทรัพย์สิน ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร อันเป็นทรัพย์สินทางปัญญา อย่างไรก็ตาม กรณีอาบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพุทธกาลส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับทรัพย์ที่เป็นสังหาริมทรัพย์ ทำให้การเคลื่อนย้ายกลายเป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการพิจารณาอาบัติ เรียกว่า หาระ จึงทำให้มีปัญหาว่า การนำสิทธิซึ่งเป็นนามธรรมซึ่งในปัจจุบันถือว่าเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งที่มีมูลค่าไปใช้ประโยชน์โดยมิชอบถือว่าเป็นอทินนาทานหรือไม่ เช่น การโต้แย้งสิทธิในที่ดินที่ผู้อื่นครอบครองโดยชอบซึ่งเป็นเหตุให้เกิดการปิดกั้นหรือขัดขวางการใช้ประโยชน์ การละเมิดลิขสิทธิ์โปรแกรมคอมพิวเตอร์ การคัดลอกผล

มีเจ้าของ แต่หากภิกษุเข้าใจว่าไม่มีเจ้าของ เช่น เป็นของที่มีคนทิ้งไว้ ไม่ได้ใช้ประโยชน์ หรือเป็นของบังสุกุล ภิกษุก็อาจนำไปใช้ประโยชน์ได้ กรณีนี้จะถือว่าเป็นอาบัติ แต่ถ้าภิกษุทราบว่ามีเจ้าของ ไม่ว่าจะวัตุนั้นจะอยู่ในป่า ซึ่งกฎหมายบ้านเมืองอาจเข้าไปไม่ถึงก็ดี ลอยอยู่ในอากาศ หรือ อยู่ในน้ำก็ดี ก็จะเป็นวัตุนั้นที่ไม่ควรจับต้องถือครอง หากยึดถือไว้หมายเป็นของตนก็จะเป็นอาบัติปาราชิกได้

2. การมีใตยจิตคิดจะลัก เจตนาในการลักทรัพย์เป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการกระทำความผิด เพราะอาจเป็นไปได้ที่พระภิกษุหยิบไปเพราะความเข้าใจผิดว่าเป็นของตนเอง หรือ เพราะถือวิสาสะ มีความคุ้นเคยกับเจ้าของ กรณีเช่นนี้ จะไม่ถือว่าเป็นอาบัติปาราชิก

3. กระทำการถือเอา คือ เคลื่อนย้าย เปลี่ยนแปลงที่ตั้งของวัตุนั้นสำเร็จ ด้วยตนเองหรือใช้ให้ผู้อื่นทำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความผิดนั้นสำเร็จด้วยการทำให้ทรัพย์สิ้นเคลื่อนย้ายด้วยเจตนาที่มุ่งหมายจะลักทรัพย์ ภายหลังจากการเคลื่อนย้ายเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการพิจารณาว่าการกระทำนั้นเป็นอาบัติปาราชิก หากเป็นเพียงการสัมผัสวัตุนั้น หรือทำให้วัตุนั้นไหว ก็ไม่เป็นอาบัติปาราชิก³¹

4. การลักทรัพย์นั้นอยู่ในระดับที่เป็นความผิดอาญาบ้านเมือง หากการลักทรัพย์เป็นการผิดกฎหมายของแคว้นแคว้นนั้น ๆ ก็ถือว่าเป็นอาบัติปาราชิกทั้งสิ้น ความในข้อนี้ปรากฏอยู่ในเนื้อความของสิกขาบทที่ระบุว่า “พระราชาท้งหลาย จับใจได้แล้ว ประหารเสียบ้าง จองจำไว้บ้าง เนรเทศเสียบ้าง ด้วยบริภาษว่า เจ้าเป็นโจร เจ้าเป็นคนพาล เจ้าเป็นคนหลง เจ้าเป็นขโมย ดังนี้ ในเพราะถือเอาทรัพย์อันเจ้าของไม่ได้ให้เห็นปานใด ภิกษุถือเอาทรัพย์อันเจ้าของไม่ได้ให้เห็นปานนั้น” ซึ่งแสดง

งานวิชาการของผู้อื่นมาเป็นผลงานของตนเอง

³¹ วิ.มหา. 1/91-98/247-249 (ไทย.หลวง)

ให้เห็นว่า พระพุทธเจ้าทรงปรับอาบัติปาราชิกโดยหมายเอาการลักทรัพย์ที่เป็นความผิดอาญาแผ่นดินเท่านั้น คือหากผู้ใดกระทำการลักทรัพย์แล้ว จะกลายเป็นผู้กระทำความผิดซึ่งจะถูกทางการลงโทษด้วยวิธีการต่าง ๆ เมื่อกรณีการลักทรัพย์นั้นเกิดขึ้นในกรุงราชคฤห์ แคว้นมคธ พระพุทธเจ้าจึงทรงสอบถามพระภิกษุซึ่งเป็นอดีตมหาอำมาตย์ของพระเจ้าพิมพิสารว่า การลักทรัพย์ซึ่งพระราชาจะลงโทษอันเป็นความผิดอาญาแผ่นดินในแคว้นมคธนั้นต้องมีประมาณเท่าไร พระภิกษุนั้นกราบทูลว่า เป็นเงินประมาณ 5 มาสก หรือมากกว่า³² จึงเป็นข้อสรุปในพระวินัยได้ว่า การลักทรัพย์ที่เป็นอาบัติปาราชิกต้องเป็นการลักทรัพย์ที่มีมูลค่าเท่ากับหรือมากกว่า 5 มาสกขึ้นไป

การใช้จำนวน 5 มาสกในการปรับอาบัติปาราชิกได้ใช้ในการพิจารณาการลักทรัพย์ในสถานที่ที่กฎหมายไม่สามารถเอาผิดได้จากกรณีในอนุบัญญัติที่มีพระภิกษุผู้พักอาศัยของช่างซ่อมที่ตากไว้ในราวป่า เมื่อมีพระภิกษุสอบถาม พระฉัพพัคคีย์เหล่านั้นตอบว่า สิกขาบทดังกล่าวพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติในเขตบ้าน แสดงให้เห็นเจตนารมณ์ดั้งเดิมของสิกขาบทว่า ในกรณีสิกขาบทลักทรัพย์ พระพุทธเจ้าทรงให้ผู้กระทำความผิดพ้นจากความเป็นภิกษุเพื่อต้องการให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษทางอาญาในบ้านเมือง แต่สิกขาบทดังกล่าวไม่ครอบคลุมการลักทรัพย์ในบริเวณที่กฎหมายบ้านเมืองเข้าไปไม่ถึง ดังนั้น พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติอนุบัญญัติเพิ่มเติมให้การลักทรัพย์ที่มีมูลค่าเกินกว่า 5 มาสกในทุกสถานที่เป็นอาบัติปาราชิกทั้งหมด

กรณีการลักทรัพย์ต่าง ๆ นับแต่นั้นมาทำให้มีการพัฒนาเกณฑ์การพิจารณาอาบัติปาราชิกซึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่น ๆ รวมถึงมูลค่าของทรัพย์ที่ภิกษุลักขโมยด้วย นอกเหนือจากการที่พระภิกษุ

³² วิ.มหา. 1/83/241 (ไทย.หลวง)

ถือเอาทรัพย์สินของผู้อื่นมาครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต กล่าวคือ ทรัพย์สินนั้นจะต้องเป็นของมนุษย์ อาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือรัฐ ซึ่งเป็นผู้เสียหายหรือได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำของพระภิกษุ การนำของสงฆ์มาเป็นของตนเอง แม้จะไม่มีผู้เสียหายร้องเรียนให้เอาผิดทางอาญาบ้านเมือง แต่ภิกษุที่มีพฤติกรรมเช่นนี้เป็นภัยต่อคณะสงฆ์ การที่พระภิกษุนั้นลักทรัพย์ของส่วนรวมไปจากสถานที่เก็บรักษาทำให้สงฆ์เสื่อมประโยชน์จากการเป็นเจ้าของและใช้ร่วมกัน จึงถือว่าเป็นอาบัติปาราชิก³³ แต่ถ้าเป็นทรัพย์สินที่อมนุษย์ครอบครองไม่มีผลให้พระภิกษุถึงกับต้องอาบัติปาราชิก³⁴ นอกจากนั้น ทรัพย์สินหรือความเสียหายนั้นต้องมีราคาเกินกว่า 5 มาสก เพราะเหตุนี้ อาบัติปาราชิกข้อ อทินนาทานจึงนับที่มูลค่า 5 มาสกด้วย ดังที่ปรากฏเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาอาบัติปาราชิก ซึ่งเรียกว่า อากาโร 5³⁵ ดังนี้

1. ทรัพย์สินอันผู้อื่นหวงแหน คือ เป็นทรัพย์สินที่มีเจ้าของ
2. มีความสำคัญว่าทรัพย์สินอันผู้อื่นหวงแหน ภิกษุนั้นรับรู้ว่าเป็นทรัพย์สินนั้นเป็นวัตถุที่มีเจ้าของ
3. ทรัพย์สินมีราคา 5 มาสก หรือมากกว่า
4. โถยจิต หรือ ความคิดที่จะลักทรัพย์ของผู้อื่นนั้นเป็นของตัวเองปรากฏขึ้น
5. ภิกษุขูบลำว่าวัตถุนั้นจนกระทั่งเคลื่อนไหวกจากที่ตั้ง

เกณฑ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า กรณีพระภิกษุที่กระทำความผิดที่กรุง

³³ วิ.มหา. 1/142/269; 1/167-169/283-285 (ไทย.หลวง)

³⁴ วิ.มหา. 1/134/265 (ไทย.หลวง)

³⁵ วิ.มหา. 1/122/257 (ไทย.หลวง)

ราชคฤห์ แคว้นมคธกลายเป็นมาตรฐานการปรับอาบัติปาราชิก ไม่ว่าจะ
การกระทำความผิดนั้นจะเกิดในเขตแคว้นมคธ แคว้นโกศล หรือแคว้น
ใดก็ตาม พระสังคีติกาจารย์ ตลอดจนพระอาจารย์รุ่นหลังยึดถือเอา
อาการ 5 นั้นเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาทศกัณฐ์ปาราชิกตลอดมา จะเห็น
ได้จากความพยายามในการตีมูลค่าของ 5 มาสกเป็นค่าเงินในปัจจุบัน
ทั้งคัมภีร์สมันตปาสาทิกาอรรถกถาพระวินัยยังมองว่า การปรับอาบัติ
จำเป็นต้องพิจารณามูลค่าของทรัพย์สินเป็นสำคัญ หากราคาไม่ถึง 5
มาสก ด้วยตัวทรัพย์เองที่อาจเก่า หรือชำรุด ทำให้มีมูลค่าน้อยกว่าตอนที่
ซื้อหาได้มาใหม่ ก็อาจปรับเป็นอาบัติอื่นที่เบากว่าอาบัติปาราชิกได้³⁶

ปัจจุบัน ปัญหาเรื่อง 5 มาสก คือ จำนวนกีบบาทไทย ยังคงเป็น
ปัญหาหนึ่งที่ชาวพุทธยังสอบถาม และถกเถียงกัน ดังที่ปรากฏใน
กระดานสนทนาในเว็บไซต์ และโซเชียลเน็ตเวิร์ก พระอาจารย์ผู้รู้ ตลอดจน
จนพุทธศาสนิกชนที่ศึกษาพระวินัยยึดเอาคัมภีร์ชั้นฎีกาซึ่งให้ข้อมูล
เกี่ยวกับวิธีคำนวณมูลค่าของ 5 มาสก³⁷ มีคำอธิบาย 3 นัยจากฎีกา
3 เล่ม ได้แก่ คัมภีร์อุตตรวิชัยฎีกา สามเณรปัญหา และมูลสิกขาฎีกา
ซึ่งแสดงมูลค่า 5 มาสกจากปริมาณของทองคำ หรือเงิน หรือแร่มีค่าอื่น

³⁶ คณะกรรมการแผนกตำรา, *ปฐมสมันตปาสาทิกาแปล เล่ม 2*, 240-241.

³⁷ “อยากสอบถามครับ 5 มาสกนี้มันเท่าไรกันแน่ครับ,” *มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา กระดานสนทนา*, 2 พฤษภาคม 2557, <https://www.dhammadhome.com/webboard/topic/24794>. ; “ปัญหา 5 มาสก เป็นเท่าไรหรือตามพุทธวจนะ,” *Pantip*, 28 มีนาคม 2558, <https://pantip.com/topic/33436325>. ; พระมหาภาคภูมิ สีลานนุโธ, “5 มาสกในอทินนาทานปาราชิกถ้าคิดเป็นเงินไทยในปัจจุบันจะเท่ากับกีบบาท”, *เผยแพร่เมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2562*, *วิดีโอยูทูบ*, <https://www.youtube.com/watch?v=MxtqTipNi9g>. ; พระวิฑูรย์ กิจเจริญโชติ, “5 มาสก เป็นเงินเท่าไร,” *ป่าดอยแสงธรรมญาณสัมปັນโน*, <https://www.doisaengdham.org/สายธารธรรม-โดยเจ้าอาวาส/5-มาสก-เป็นเงินเท่าไร.html>.

ในปริมาณที่แตกต่างกัน เป็นจำนวนเงิน 494.14 - 1,939 บาท³⁸ อาจจะมีมากกว่าหรือน้อยกว่าขึ้นอยู่กับราคาทองคำในช่วงนั้น³⁹ นอกเหนือจากประเด็นที่ถกเถียงกันนี้ มีนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาได้เสนอให้คณะสงฆ์กำหนดมูลค่าเงินบาทไทยที่เทียบเท่ากับมูลค่า 5 มาสกซึ่งจะทำให้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาบัติทุติยปาราชิกเป็นไปในแนวทางเดียวกันเพื่อใช้ในทางปฏิบัติและการพิจารณาอิทธิพลสงฆ์ที่เกี่ยวข้อง⁴⁰ มติของท่านผู้รู้เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าพระภิกษุสงฆ์ของไทยยึดคำอธิบายในพระไตรปิฎกและคัมภีร์รุ่นหลังมาใช้ในการทำความเข้าใจสิกขาบทข้อนี้อย่างจริงจัง

5. เจตนารมณ์ของการบัญญัติอาบัติลักทรัพย์ในทุติยปาราชิก

เนื้อความของสิกขาบทแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า พระพุทธเจ้าทรงเจตนาให้ยึดหลักเกณฑ์ความผิดทางอาญาของสังคมที่พระสงฆ์พำนักอยู่นั้นเป็นหลัก นั่นหมายความว่า หากการลักทรัพย์นั้นเป็นความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งพระราช หรือรัฐทำการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น

³⁸ คณะทำงานวัดเขาสนามชัย, *สารพันปัญหาพระวินัย เล่ม 1* (ม.ป.ท., 2558), 14-15, https://drive.google.com/file/d/0B9k1g1uC3RG_alBGTjRl-STdHaEU/view.

³⁹ จำนวนเงินที่แสดงคำนวณจากราคาทองคำของไทยในวันที่ 4 กรกฎาคม 2554 ซึ่งทองคำ 1 บาทมีราคา 21,820 บาท ในปี 2564 ในเวลาที่บทความนี้เขียนขึ้น ทองคำ 1 บาท มีราคา 26,950 บาท ซึ่งหมายความว่า มูลค่า 5 มาสกก็จะมีราคาที่แพงขึ้นไปกว่านั้นอีก

⁴⁰ อานาจ ยอดทอง, “อทินนาทานในปาราชิก: ปัญหาและทางออกในสังคมไทย,” *วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* ปีที่ 22, ฉบับที่ 1, (มกราคม-เมษายน 2558): 55.

พระภิกษุ นั้นจะไม่ได้รับการ

ปกป้องจากคณะสงฆ์ในฐานะเป็นพระภิกษุ เพราะต้องอาบัติปาราชิก ทำให้ขาดจากความเป็นพระภิกษุทันที อย่างที่เกิดขึ้นกรณีพระธนิยะซึ่งเป็นอาทิกัมมิกะ พระธนิยะซึ่งพยายามเสาะหาวัสดุเพื่อใช้สร้างกุฏิได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลคลังไม้ของพระเจ้าพิมพิสารว่า พระเจ้าพิมพิสารได้พระราชทานไม้แก่ท่านโดยหมายเอาพระราชดำรัสขณะขึ้นครองราชย์ที่ทรงอุทิศปัจจัยในการดำรงชีวิตแก่บรรดาสมณะลัทธิต่าง ๆ ในแคว้นแคว้น การลักทรัพย์ของพระธนิยะจึงเป็นการใช้เลศ ใช้ความเป็นสมณะของตนสร้างความน่าเชื่อถือ ลวงให้พนักงานเจ้าหน้าที่หลงเชื่อ ยอมมอบไม้ที่รัฐเก็บไว้ใช้ยามจำเป็น ซึ่งทำให้รัฐเสียหาย อันเป็นความผิดอาญา หากพระเจ้าพิมพิสารทรงต้องการเอาผิดพระธนิยะจริง ก็ทรงกระทำได้ แต่ทรงเลือกที่จะพระราชทานอภัยเพราะเห็นแก่ความเป็นพระภิกษุของพระธนิยะ การที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทโดยระบุดังถึงองค์ประกอบของการลักทรัพย์ตามกฎหมายของแคว้นมคธว่าต้องเป็นการลักทรัพย์ที่เป็นความผิดอาญาบ้านเมืองนั้นเพราะทรงมุ่งหวังว่า หากมีพระภิกษุกระทำความผิดลักษณะเดียวกันนี้อีกก็จะต้องไม่มีความเป็นพระภิกษุคุ้มครองผู้กระทำอีกต่อไป พระภิกษุจะมีฐานะเป็นคฤหัสถ์ซึ่งต้องรับโทษในฐานะประชาชนผู้กระทำความผิดคนหนึ่งทันที⁴¹

⁴¹ การตีความเช่นนี้อาจมีปัญหว่าสามารถเทียบเคียงกับข้ออื่น ๆ ที่มีลักษณะความผิดเป็นความผิดอาญาได้หรือไม่ ผู้เขียนพบว่าตฎิยปาราชิกหรือสิกขาบทข้อ 3 ซึ่งเกี่ยวกับการข่มขืนไม่สามรถเปรียบเทียบกับอาบัติลักทรัพย์ได้ ประการแรก อาทิกัมมิกะซึ่งเป็นต้นบัญญัติกระทำการข่มขืนซึ่งเป็นพระภิกษุในคณะสงฆ์ พระภิกษุหรือนักบวชสมณะไม่มีฐานะเป็นพลเมืองของรัฐหรือแคว้นแคว้นหนึ่ง ๆ อย่างชัดเจน เพราะถือว่าได้ออกจากระบบสังคมทางโลก

ในสมัยพุทธกาล ความเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาช่วยคุ้มครองบุคคลไม่ต้องรับโทษตามกฎหมาย พระเจ้าพิมพิสารทรงคุ้มครองสวัสดิภาพของพระภิกษุในแคว้นแคว้นของพระองค์ ด้วยการบัญญัติกฎหมายห้ามการทำร้ายพระภิกษุ⁴² ดังนั้น หากพระภิกษุทำผิด เจ้าพนักงานของรัฐก็ไม่สามารถจับกุมหรือทำร้ายได้ จึงทำให้มีโจรที่หนีความผิด นักโทษหนีเรือนจำ ฯลฯ เข้ามาบวชเป็นพระภิกษุ แต่ต่อมาเมื่อมีชาวบ้านวิพากษ์วิจารณ์ถึงความไม่สมควร เพราะคนเหล่านี้มีความผิดอาญาบ้านเมือง ต้องได้รับการลงโทษ ไม่สมควรที่ความเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาจะไปคุ้มครองคนเหล่านี้ไม่ให้รับโทษทัณฑ์ พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติห้ามการบวชโจรที่หนีการลงโทษ ทั้งโทษจำคุก ฎหมายจับ เชื้อยนต์ หรือถูกสั่งหมายโทษ การบัญญัติลักษณะข้อออกหินนาทานที่ผูกอยู่กับการลักทรัพย์มูลค่า 5 มาสกเกี่ยวข้องกับประเด็นนี้อย่างมีนัยสำคัญ เพราะการอาบัติปาราชิกคือการพ้นสภาพจากความเป็นพระภิกษุเพื่อไปรับโทษอันเป็นความผิดทางอาญาของแคว้นมคธ รวมถึงการลักทรัพย์ที่เกิดเหตุในที่อื่น ๆ ด้วยอันจะทำให้ความเป็นพระภิกษุในบุคคลนั้นสิ้นสุดไปในลักษณะเดียวกัน โดยมีเจตนารมณ์เดียวกันคือความเป็นพระภิกษุจะไม่คุ้มครองบุคคลนั้น ๆ ไม่ว่าจะหลบหนีไปอยู่ในที่แห่งใดก็ตาม

ไปแล้วอย่างสิ้นเชิง เราจึงไม่เห็นการเอาผิดบุคคลผู้กระทำผิดจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในสมัยนั้น ประการที่สอง การฆ่ามนุษย์ที่อยู่ในบทบัญญัติพระปาติโมกข์ไม่มีลักษณะที่เป็นองค์ประกอบความผิดอาญาชัดเจน เพราะรวมถึงการพุดพรรณนาประโยชน์ของความตาย เชิญชวนให้กระทำอัตวินิบาตด้วย ในขณะที่การลักทรัพย์ของอาทิกัมมิกะในพระวินัยเป็นความผิดที่กฎหมายบ้านเมืองสมัยนั้นถือว่าเป็นความผิดอาญาอย่างชัดเจน

⁴² วิ.ม. 4/104/121-122 (ไทย.หลวง)

การตีความว่าการลักทรัพย์ที่เป็นอาบัติปาราชิกคือการลักทรัพย์ที่มีมูลค่า 5 มาสกขึ้นไป ทำให้เกิดปัญหาการใช้พระวินัยในสังคมอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กรุงราชคฤห์ โดยเฉพาะในสมัยหลังที่ค่าของเงินแตกต่างกันจากสมัยพุทธกาล ปัญหาดังกล่าวนี้ก็คือเรื่องการเทียบมูลค่า 5 มาสก ซึ่งยังไม่มีข้อสรุปลงตัว ทำให้มูลค่าของ 5 มาสกอาจจะแตกต่างกันในแต่ละสังคม กล่าวคือ มูลค่าของ 5 มาสกอาจจะน้อยหรือมากในความรู้สึกของประชาชนในสังคมแต่ละชนชั้นในแต่ละยุคสมัยไม่เท่ากัน 5 มาสกในบางสังคมเป็นมูลค่าที่น้อยมากจนทำให้สิกขาบทข้อนี้เป็นอาบัติปาราชิกที่รุนแรงเกินไปสำหรับพระภิกษุ แต่ในบางสังคม 5 มาสกเป็นมูลค่าที่ยังถือว่ามาก เพราะพระภิกษุเป็นผู้ขอ ไม่สมควรที่จะนำเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ ยกตัวอย่างเช่น มีผู้ตีความว่า 5 มาสก เป็นเงินประมาณ 700 บาท⁴³ เงินจำนวนดังกล่าวนี้มีค่าน้อยต่างกันสำหรับชนชั้นระดับต่างๆ ในสังคม สำหรับคนทั่วไปเงิน 700 บาท อาจเป็นจำนวนเงินที่ไม่มากนัก แต่ในสายตาของคนที่ทำงานเป็นแรงงานได้ค่าแรงขั้นต่ำเห็นว่าเป็นเงินที่มากเพราะต้องทำงานรับจ้างถึง 2 วัน ดังนั้น ทรัพย์ที่ถูกลักไปแม้ต่ำกว่า 5 มาสก คือมีมูลค่าเป็นเงินไทย 500 บาท 100 บาท หรือ 50 บาท ย่อมทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่เจ้าของทรัพย์อย่างแน่นอน

จะเห็นได้ว่า การยึดหลักเกณฑ์การตีความตามสมัยพุทธกาล ทำให้สิกขาบทไม่สามารถที่จะทำให้เกิดประโยชน์สัมพันธ์กับชุมชนนอกคณะสงฆ์ดังที่พระพุทธเจ้าทรงเจตนา กลายเป็นอาบัติที่มีระดับโทษไม่สัมพันธ์กับความผิดอาญาบ้านเมือง เมื่อการณ์เป็นไปดังกล่าว

⁴³ “อยากสอบถามครับ 5 มาสกนี้มันเท่าไรกันแน่ครับ,” *มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา กระดานสนทนา*, 2 พฤษภาคม 2557, <https://www.dhammadhome.com/webboard/topic/24794>.

ข้างต้น เจ้าของทรัพย์ผู้เสียหายหากต้องการร้องเรียนหรือเอาผิดก็จะต้องกล่าวหาต่อบุคคลที่ยังมีสถานะเป็นพระภิกษุ และอาจเกิดความรู้สึกตะขิดตะขวงใจที่จะทวงคืน หรือเอาผิดต่อพระภิกษุตามกฎหมาย ทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีทั้งต่อพระภิกษุนั้นและคณะสงฆ์ ทั้งพระภิกษุก็ไม่ถูกปรับอาบัติปาราชิก ยังเป็นพระภิกษุในคณะสงฆ์ต่อไปได้ การตีความในลักษณะนี้ทำให้สิกขาบทข้อลักทรัพย์นี้ไม่มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของพระสงฆ์ในสังคมเท่าที่ควร เพราะเจตนารมณ์สำคัญของ การบัญญัติสิกขาบทข้อนี้ตามเนื้อความของสิกขาบทคือการไม่คุ้มครองผู้กระทำความผิดในฐานะพระภิกษุ เพื่อเปิดโอกาสให้เจ้าของทรัพย์ทวงคืน ให้รัฐสามารถลงโทษบุคคลผู้กระทำความผิดตามกฎหมายบ้านเมือง

การนำทรัพย์ที่เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้อื่นมาเป็นของตนย่อมเป็นความผิดทางจริยธรรมไม่ว่าทรัพย์นั้นจะมีมูลค่าเท่าใด เพราะแสดงถึงการขัดขวางประโยชน์ในทรัพย์ที่ผู้อื่นควรได้รับโดยนำมาเพื่อตนเอง ด้วยความโลภอยากได้ของผู้อื่น ด้วยเหตุนี้ การลักอาหารมือที่ียงของผู้อื่นที่วางไว้ในครัวซึ่งมีมูลค่าเล็กน้อย กับการลักสร้อยคอทองคำในร้านทองย่อมเกิดขึ้นด้วยโดยจิตที่ไม่แตกต่างกัน แต่แค่นั้นคือพฤติกรรมที่พระพุทธเจ้าทรงรับไม่ได้สำหรับพระภิกษุซึ่งต้องเป็นผู้ปราศจากมลทิน มีความสำรวมระวังและมีมาตรฐานทางจริยธรรมสูงกว่าประชาชนทั่วไป กฎหมายบ้านเมืองจึงต้องเป็นคำตอบในกรณีนี้ จำนวน 5 มาสก ไม่ได้สะท้อนระดับความชั่วของการลักทรัพย์ หากแต่เป็นระดับของมูลค่าราคาที่รัฐในสมัยนั้นจะลงโทษผู้กระทำ กรณีการบัญญัติสิกขาบทในเรื่องนี้จึงต้องอิงกับกฎหมายโดยแสดงว่าพระภิกษุยอมขาดจากความเป็นภิกษุ ถ้าการลักทรัพย์นั้นก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น ซึ่งกฎหมายบ้านเมืองบัญญัติว่าเป็นความผิด ในขณะที่การลักทรัพย์

ที่มีค่าน้อยซึ่งไม่ผิดกฎหมายบ้านเมือง ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องถึงกับขาดจากความเป็นพระเพื่อไปรับโทษทัณฑ์ แต่จะต้องอาบัติในระดับรอง ๆ ลงมา เช่น ถุลล์จัจัย ทุกกฏ ซึ่งสามารถปลงอาบัติได้

การตีความพระวินัยให้สอดคล้องกับสังคมจึงเป็นเรื่องหนึ่งซึ่งพระวินัยธรผู้ซึ่งได้รับการศึกษาอบรมเกี่ยวกับพระวินัยโดยเฉพาะควรให้ความสำคัญ ไม่ใช่แต่เฉพาะเรื่องของสิกขาบทและธรรมเนียมปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติเท่านั้น เพราะเป็นการอำนวยความสะดวกให้พระวินัยเรื่องนั้นบรรลุผลตามพระพุทธเจ้าทรงตั้งเจตนาอย่างแท้จริง สิกขาบทหรือระเบียบปฏิบัติบางข้อมีเจตนารมณ์ป้องกันการกระทำผิดต่อการประพฤติพรหมจรรย์และการบำเพ็ญสมณธรรม ควรคงไว้ไม่ว่าในกรณีใด ๆ แต่บางข้อที่สัมพันธ์กับสังคมและวัฒนธรรมที่คณะสงฆ์นั้นดำรงอยู่ ก็ควรปรับให้สอดคล้องกับบรรทัดฐาน ค่านิยม ความคิดความรู้สึกของคนในสังคมและยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป สมดังคำกล่าวที่ว่า **การตีความโดยไม่ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับวิวัฒนาการของสังคมเป็นการทำให้กฎหมายไร้ชีวิตและจิตวิญญาณตายสนิทอยู่กับที่**⁴⁴ อาบัติลักทรัพย์ในปาฐกถากฎนี้เป็นตัวอย่างที่ดี สะท้อนถึงความจำเป็นที่ต้องตีความตามสังคม มากกว่าการยึดเอาแนวทางการตีความคัมภีร์เดิม เพื่อให้เกิดผลสัมพันธ์กับกฎหมายของสังคมซึ่งบัญญัติเรื่องการลักทรัพย์ไว้เช่นกัน เพื่อที่คณะสงฆ์จะไม่ต่างพร้อยเพราะได้โอบอุ้มผู้กระทำความผิดไว้ และรัฐสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้แม้ว่าจะจะเป็นพระภิกษุก็ตาม

⁴⁴ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, *สังคมกับกฎหมาย* (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2563), 31.

6. อาบัติลัทธิทรัพย์ตามกฎหมายไทย

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ความผิดทางอาญาเกิดขึ้นเมื่อผู้เสียหาย หรือบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้เสียหาย แจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจว่ามีผู้กระทำความผิดตามกฎหมายซึ่งการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือบุคคลอื่น โดยที่มีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดนั้นรับโทษ การที่มีผู้แจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมเป็นการแสดงเจตนาว่า ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการลงโทษต่อผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยประกอบด้วยความผิดอาญาแผ่นดินและความผิดต่อส่วนตัวซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันหลายอย่าง ปราภฏในลักษณะ 12 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ซึ่งประกอบด้วย ความผิดฐานลักทรัพย์ และฉ้อทรัพย์ มาตรา 334-336 ทวิ, ความผิดฐานกรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ มาตรา 337-340, ความผิดฐานฉ้อโกง มาตรา 341-348, ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ มาตรา 349-351, ความผิดฐานยักยอก มาตรา 352-356, ความผิดฐานรับของโจร มาตรา 357, ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ มาตรา 358-361 และความผิดฐานบุกรุก มาตรา 362-366 ดังนั้น หากพบว่ามีบุคคลที่มีพฤติกรรมเข้าข่ายการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามที่กำหนดไว้ ผู้เสียหายหรือผู้พบเห็นการกระทำความผิดสามารถแจ้งความหรือร้องทุกข์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในท้องที่ที่เกิดเหตุเพื่อเอาผิดต่อผู้กระทำได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของความผิดด้วย

น่าสังเกตว่าการลักทรัพย์โดยทั่วไปที่ปรากฏในมาตรา 334-340⁴⁵

⁴⁵ ยกเว้นความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ หรือฉ้อโกงซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัว

ซึ่งถือว่าเป็นความผิดอาญาแผ่นดินไม่ปรากฏว่ายึดอัตราความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นเกณฑ์ แต่หากมีผู้เสียหายหรือผู้อื่นที่พบเห็นต้องการเอาผิด ย่อมสามารถแจ้งความร้องทุกข์ให้ตำรวจและอัยการสอบสวนเพื่อดำเนินคดีในชั้นศาลได้ แม้เป็นทรัพย์ที่มีมูลค่าน้อย ก็ยังสามารถทำได้ นิยามหรือองค์ประกอบของการทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ของไทยจะให้ความสำคัญกับลักษณะของการทำความผิด เช่น การลักทรัพย์คือการเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปโดยทุจริต⁴⁶ การฉ้อโกงทรัพย์คือการฉ้อโกงเอาทรัพย์ซึ่งหน้า⁴⁷ การกรรโชกทรัพย์ คือ การข่มขืนใจผู้อื่นให้ยอมให้ตนหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินโดยใช้กำลังขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้ถูกขู่เข็ญหรือของบุคคลที่สาม⁴⁸ การริดเอาทรัพย์ คือ การข่มขืนใจให้

สามารถยอมความได้ ผู้เสียหายต้องแจ้งความเอาผิดเท่านั้นจึงจะสามารถดำเนินคดีอาญาได้

⁴⁶ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 334, 13 พุทธศักราช 2499, 90.

ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท

⁴⁷ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 336, 13 พุทธศักราช 2499, 92.

ผู้ใดลักทรัพย์ของผู้อื่นโดยฉ้อโกงเอาซึ่งหน้า ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

⁴⁸ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 337, 13 พุทธศักราช 2499, 92-93.

ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้ยอมให้หรือยอมจะให้ตนหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือโดยขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้ถูกขู่เข็ญหรือบุคคลที่สามจนผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกรรโชก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

ยอมให้ตนหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินโดยชู้เขี้ยวว่าจะเปิดเผยความลับซึ่งทำให้ผู้ถูกข่มขืนหรือบุคคลที่สามได้รับความเสียหาย⁴⁹ การชิงทรัพย์ คือ การลักทรัพย์โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือชู้เขี้ยวว่าจะประทุษร้าย เพื่อความสะดวกในการลักทรัพย์ ปกปิดความผิด หรือหลบหนี เป็นต้น หากเจ้าของทรัพย์อาลัยอาวรณ์ทรัพย์ที่ถูกแย่งชิงไปต้องการเอาผิดบุคคลผู้ซึ่งกระทำการ ก็สามารถไปร้องทุกข์ต่อทางการได้ การลักทรัพย์ด้วยวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ถือว่าเป็นความผิดทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็ทรัพย์สินที่มีราคาเท่าใดก็ตาม

การโจทหรือเปิดเผยเรื่องราวอันเป็นปัญหาต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบในการรับเรื่องร้องทุกข์กล่าวโทษเป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการเอาผิดพระภิกษุผู้ลักทรัพย์ อันที่จริงแล้วก่อนที่จะไปถึงกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมาย หากพบว่ามีพระภิกษุกระทำการที่เข้าข่ายลักทรัพย์และเกิดความเสียหายขึ้นอย่างชัดเจน ผู้เสียหายอาจร้องเรียนการกระทำความผิดของพระภิกษุต่อคณะสงฆ์หรือผู้ปกครองสงฆ์ซึ่งทำให้คณะสงฆ์จำเป็นต้องมีการชำระอธิกรณ์ตามพระวินัยเพื่อสอบสวนตามข้อกล่าวหาก่อน เมื่อทราบจากพยานหลักฐานและการยอมรับของพระภิกษุผู้กระทำผิดว่ามีการกระทำความผิดนั้นจริงผู้กระทำผิดก็จะถือว่าต้องอาบัติปาราชิก หมดคุณสมบัตินั้นเป็นสมณะ ต้องสละสมณเพศ การดำเนินคดีของผู้เสียหายก็จะสามารถ

⁴⁹ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 338, 13 พุทธศักราช 2499, 93.

ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้ยอมให้หรือยอมจะให้ตนหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน โดยชู้เขี้ยวว่าจะเปิดเผยความลับ ซึ่งการเปิดเผยนั้นจะทำให้ผู้ถูกชู้เขี้ยวหรือบุคคลที่สามเสียหายจนผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นนั้น ผู้ที่กระทำผิดฐานรีดเอาทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

กระทำได้ตามกฎหมายบ้านเมืองโดยไม่กระทบต่อความเป็นภิกษุ และคณะสงฆ์ แต่หากไม่มีการร้องเรียนต่อคณะสงฆ์ก็จำเป็นต้องดำเนินการตามกฎหมาย ผู้เสียหายหรือผู้พบเห็นการกระทำผิดสามารถร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อตำรวจหรือเจ้าพนักงานปกครองเพื่อขอให้ดำเนินคดีต่อพระภิกษุนั้น เจ้าพนักงานจะต้องสอบปากคำผู้เกี่ยวข้องทุกคน รวมทั้งพระภิกษุผู้ถูกกล่าวหาด้วย เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับพิจารณา หากพบว่ามิมีมูล หรือมีพยานหลักฐานตามที่มีผู้แจ้งความ เจ้าพนักงานสามารถใช้ดุลพินิจ ขอให้มีการดำเนินการให้พระภิกษุลาสิกขาได้⁵⁰ หากพระภิกษุนั้นรู้ตัวและหลบหนี เจ้าพนักงานสามารถร้องขอต่อศาลให้ออกหมายจับได้เช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลอื่น หากเป็นโทษที่ไม่หนักมาก ก็จะเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสที่พระภิกษุผู้ถูกกล่าวหาอยู่ในสังกัดอาจช่วยรับรองดูแลพระภิกษุไม่ให้หลบหนีได้ในลักษณะเดียวกับการให้ประกันตัวผู้ต้องหา⁵¹ อย่างไรก็ตาม ในทาง

⁵⁰ รุจิระ บุนนาค, “คดีอาญากับการสละสมณเพศ,” *สำนักกฎหมาย มารุต บุนนาค อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล ลอว์ ออฟฟิศ*, 22 มิถุนายน 2561, <http://www.marutbunnag.com/article/548/>.

⁵¹ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505, 25 ธันวาคม 2505, 8.

มาตรา 29 พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่า กระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม หรือพระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้

มาตรา 30 เมื่อจะต้องจำคุก กักขังหรือขังพระภิกษุรูปใดตามคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติกรให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล มีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้น

ปฏิบัติ เจ้าอาวาสมักจะไม่รับรองให้เพราะมีความเสี่ยงมากที่พระภิกษุผู้กระทำผิดจะหลบหนีไปจากวัด พระภิกษุผู้ต้องหาจึงต้องถูกบังคับลาสิกขาไปโดยปริยาย และหากศาลออกหมายจับและพระภิกษุนั้นหลบหนีและถูกจับกุมได้ เจ้าพนักงานจะบังคับให้ลาสิกขาเพื่อนำตัวมาดำเนินคดีอาญาตามขั้นตอนต่อไป⁵² จะเห็นได้ว่า หากพนักงานสอบสวนมีหลักฐานยืนยันชัดเจนได้ความว่าพระภิกษุกระทำความผิดจริง เจ้าพนักงานสามารถบังคับพระภิกษุนั้นให้ลาสิกขาได้ทันทีโดยไม่ต้องรอให้มีการชำระอริกกรณีในทางสงฆ์ก่อนหรือจนกระทั่งศาลมีคำพิพากษาเลย⁵³

สละสมณเพศเสีย

ในประเด็นนี้ มีบางท่านที่เข้าใจว่า ทางกรมสามารถบังคับให้พระภิกษุลาสิกขาได้เมื่อถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดกฎหมายอาญาบ้านเมือง จากกฎหมายที่ยกมาข้างต้น จะเห็นว่าการจะถูกบังคับให้ลาสิกขาหรือไม่อยู่ที่ดุลพินิจของเจ้าพนักงานในการพิจารณาน้ำหนักพยานหลักฐานซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการกระทำความผิดตามข้อกล่าวหา ตลอดจนกรณีเจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้ปกครองของพระภิกษุนั้นรับรองว่าภิกษุผู้ถูกกล่าวหาจะไม่หลบหนี

⁵² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 59 ว. 1, 5 มิถุนายน 2478. ศาลจะออกคำสั่งหรือหมายจับ หมายค้น หรือหมายขัง ตามที่เห็นสมควรหรือโดยมีผู้ร้องขอก็ได้.

⁵³ เปรียบเทียบกับความเห็นที่มองว่ากฎหมายไม่เป็นธรรมต่อพระสงฆ์ศึกษาเพิ่มเติมได้ที่ วิจิตร เรือนอินทร์, “การบังคับให้พระภิกษุต้องสละสมณเพศเมื่อถูกกล่าวหาคดีอาญา,” *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์* ปีที่ 7, ฉบับที่ 1, (มกราคม-เมษายน 2562): 305.

ผู้เขียนเห็นว่า พยานหลักฐานเป็นข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการพิจารณาว่าภิกษุนั้นต้องอาบัติปาราชิกหรือไม่ ไม่ว่าเรื่องจะอยู่ในชั้นพิจารณาของคณะสงฆ์หรือพนักงานสอบสวน หากมีพยานหลักฐานชัดเจนว่าการลักทรัพย์ตามที่กล่าว

หากไม่มีการกำหนดให้ชัดเจนว่าการลักทรัพย์ของผู้อื่นซึ่งเป็นความผิดตามกฎหมายถือเป็นอาบัติปาราชิก อาจทำให้ผู้เสียหายลังเล ไม่กล้าร้องเรียนหรือแจ้งความดำเนินคดี เพราะเห็นว่าทรัพย์ที่ถูกลักอาจมีมูลค่าน้อยเกินไป ทั้งที่ทรัพย์ที่ถูกลักไปนั้นมีความสำคัญสำหรับผู้เสียหาย หรือผู้เสียหายมีความอาลัยอาวรณ์ อยากได้กลับคืนมา รู้สึกเจ็บแค้น และต้องการเอาผิดกับพระภิกษุผู้กระทำความผิดนั้น หรือหากไปแจ้งความ เจ้าหน้าที่บ้านเมืองอาจมองว่าเป็นเรื่องเล็ก ไม่คุ้มกับความเสียหาย หรือขั้นตอนการดำเนินคดีที่จะเกิดขึ้นซึ่งเกี่ยวข้องกับคนหลายฝ่าย ทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าอาวาส และจำต้องดำเนินการบังคับลาสิกขา เป็นการทำให้เรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ ดังนั้น ถ้าทรัพย์มีมูลค่าไม่สูงมาก จึงเป็นไปได้ว่า ผู้เสียหายอาจปล่อยอุทิศถวายให้แก่พระภิกษุนั้นไป ไม่ดำเนินคดีโดยเห็นแก่ความเป็นพระภิกษุ หรืออาจถูกพนักงานสอบสวนแนะนำไม่ให้เอาผิด ทั้งที่ตามกฎหมาย คดีลักทรัพย์เป็นคดีอาญาแผ่นดิน ไม่อาจยอมความได้ และตามพระวินัย พระภิกษุรูปนั้นถือว่าต้องอาบัติปาราชิก ขาดจากความเป็นพระภิกษุแล้ว ไม่ควรได้รับความคุ้มครองในฐานะเป็นพระภิกษุอีกต่อไป

ดังนั้น การตีความมูลค่าของทรัพย์สินที่ลักโดยกำหนดมูลค่าที่ 5 มาสกตามประเพณีของเถรวาทนั้นเป็นปัญหาต่อการใช้สิกขาบทข้อนี้ในสังคมไทยอย่างชัดเจน トラบใดที่ทรัพย์มีมูลค่าไม่สูง ไม่เกินกว่า 5 มาสกแต่มีความสำคัญต่อผู้เสียหายตามกรณีทีกล่าวข้างต้น

หากเกิดขึ้นจริง ภิกษุนั้นย่อมต้องอาบัติปาราชิก พ้นจากภิกษุภาวะ ต่างกันเพียงแต่การตัดสินอาบัตินั้นกระทำโดยคณะสงฆ์หรือเจ้าหน้าที่บ้านเมืองเท่านั้น เพราะสถานะพระภิกษุไม่ควรที่จะต่างพร้อยหรือเป็นที่กังขาในสายตาของประชาชนได้เลย ไม่สมควรที่พระภิกษุจะเป็นจำเลยในคดีอาญาแผ่นดินแม้อยู่ในระหว่างประกันตัวก็ตาม

ย่อมสะท้อนว่าสิกขาบทนั้นไม่สามารถที่จะ “ข่มคนผู้เก้อยาก” หรือ
อำนวยการประโยชน์ให้แก่พระภิกษุ คณะสงฆ์ หรือสังคมที่เกี่ยวข้องตาม
เจตนารมณ์ของการบัญญัติพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศได้
ทั้งที่ตามกฎหมายไทย ไม่มีการระบุถึงมูลค่าความเสียหายของทรัพย์สิน
เลย หากผู้เสียหายรู้สึกว่าคุณเองได้รับความเสียหาย ต้องการทรัพย์สิน
คืนมา หรือรู้สึกเจ็บแค้น ต้องการให้ทางการลงโทษผู้กระทำความผิด
ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะมีราคาเท่าไร ผู้เสียหายก็ควรได้รับโอกาสให้ร้อง
เรียนไปยังสงฆ์ได้ เพื่อให้มีการใจทออาบัติ ชำระอธิกรณ์ที่เกิดขึ้นตาม
พระวินัย หรือแจ้งความร้องทุกข์ขอให้เจ้าพนักงานดำเนินคดีในลำดับ
ต่อไป เพื่อให้พระภิกษุนั้นได้รับโทษทางอาญา หากทำได้เช่นนี้
บทบัญญัติในทุติยปาราชิกก็จะสอดคล้องกับการดำเนินการเอาผิดของ
คนในสังคมโดยไม่ทำให้ผู้เสียหายรู้สึกตะขิดตะขวงใจ เพราะเป็นสิทธิ
ของผู้เสียหายเองที่จะทำได้ การตีความพระวินัยจึงไม่ควรจะขัดหรือ
แย้งกับความรู้สึกของผู้เสียหายในกรณีดังกล่าวนี้

7. สรุป

การศึกษาวิเคราะห์เจตนารมณ์ของการบัญญัติสิกขาบทแสดง
ให้เห็นว่า พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทเพื่อให้เกิดประโยชน์
สอดคล้องสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของพระภิกษุในสังคมหนึ่ง ๆ
การเพิ่มเติมตลอดจนการแก้ไขสิกขาบทและระเบียบปฏิบัติต่างๆ ที่เกิด
ขึ้นในระหว่างที่พระพุทธเจ้าทรงมีพระชนม์ชีพสะท้อนความต้องการของ
พระองค์ให้สิกขาบทต่างๆ ที่ทรงบัญญัตินั้นมีความทันสมัย สอดคล้อง
กับสังคมมากที่สุด เนื้อหาของสิกขาบททุติยปาราชิกทำให้เห็นว่า

องค์ประกอบสำคัญของ การพิจารณาโทษอยู่ที่ว่าการลักทรัพย์นั้นต้องเป็นการทำผิดอาญาต้องรับโทษตามกฎหมายบ้านเมือง ณ ตอนนั้น การพิจารณามูลค่าของทรัพย์สินที่พระภิกษุลักทรัพย์ว่ามีมูลค่ามากกว่า 5 มาสกหรือไม่เป็นเพียงหลักเกณฑ์การลักทรัพย์ของแคว้นมคธ อันเป็นสถานที่ที่พระธนิยะผู้เป็นอาทิกัมมิกะกระทำความผิดเท่านั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สัมพันธ์กับสังคมตามเจตนารมณ์ของพระพุทธเจ้า ในการบัญญัติสิกขาบท การตีความอาบัติลักทรัพย์ในทุติยปาราชิกนี้จึงควรพิจารณาตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายของสังคมที่คณะสงฆ์ตั้งอยู่

ผู้เขียนได้ศึกษาแนวทางการตีความอาบัติลักทรัพย์ตามกฎหมายอาญาของไทย ซึ่งไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัวเกี่ยวกับมูลค่าของทรัพย์สิน ผู้เสียหายหรือผู้อื่นที่พบเห็นการลักทรัพย์สามารถแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษได้ไม่ว่ามูลค่าของความเสียหายจะมากหรือน้อย ดังนั้น หากจะตีความทุติยปาราชิกให้สอดคล้องกับกฎหมายอาญาของไทย การลักทรัพย์ของพระภิกษุนั้นต้องก่อให้เกิดความเสียหายถึงขั้นที่ผู้เสียหายหรือผู้รู้เห็นการลักทรัพย์นั้นต้องการให้มีการลงโทษ ผู้เสียหายหรือผู้รู้เห็นสามารถร้องเรียนพระสงฆ์ให้มีการชำระอธิกรณ์ หรือแจ้งความดำเนินคดีได้ และเมื่อสอบสวนพบว่ามียศ มูล พระภิกษุก็จะถือว่าต้องอาบัติปาราชิกขาดจากความเป็นพระ ไม่ให้เป็นมลทินแก่สงฆ์ และสามารถนำตัวมาดำเนินคดีได้ต่อไป แต่หากไม่มีผู้ไปร้องเรียนต่อสงฆ์หรือแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษต่อเจ้าพนักงานของรัฐ จะด้วยเหตุใดก็ตาม ก็ไม่อาจที่จะปรับอาบัติปาราชิกแก่พระภิกษุนั้นได้ เพราะไม่ปรากฏตัวผู้เสียหายที่จะมาเอาผิดพระภิกษุได้

บรรณานุกรม

• ภาษาไทย

1. คัมภีร์

กรมศาสนา. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง. กรุงเทพมหานคร:
กระทรวงศึกษาธิการ, 2525.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับสยามรัฐ.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, 2538.

2. หนังสือ

กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. *วินัยมุข เล่ม 1*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหา-
มกุฏราชวิทยาลัย, 2557.

คณะกรรมการแผนกตำรา. *ปฐมสมันตปาสาทิกาแปล เล่ม 2*. นครปฐม:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, 2561.

_____. *มังคลัตถทีปนีแปล เล่ม 2*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย,
วิทยาลัย, 2560.

_____. *อุปกัณฑ์วินัยมุขเล่ม 1*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย,
วิทยาลัย, 2559.

คณะทำงานวัดเขาสนามชัย. *สารพันปัญหาพระวินัย เล่ม 1*. ม.ป.ท.,
2558.

https://drive.google.com/file/d/0B9k1g1uC3RG_aLBGTjRlST-dHaEU/view.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. *สังคัมกับกฎหมาย*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน,
2563.

ปลื้ม โชติชูชัยยางกูร. *คำบรรยายกฎหมายคณะสงฆ์*. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553.

พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล). *ข้อที่ควรจำในวินัยมุขเล่ม 1*. นครปฐม:
โรงพิมพ์มหาสมุทรราชวิทยาลัย, 2555.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์). *นิติศาสตร์แนวพุทธ*. กรุงเทพมหานคร:
วิญญูชน, 2555.

3. พจนานุกรม

พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวล
ศัพท์*, พิมพ์ครั้งที่ 23. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิธรรมทาน-
กุศลจิต, 2558.

4. บทความ

บรรณาธิการ. “เบญจศีลกับปาราชิก.” *วารสารพุทธศาสน์ศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* ปีที่ 22, ฉบับที่ 1, (มกราคม-เมษายน
2558): 5-12.

วิจิตร เรือนอินทร์. “การบังคับให้พระภิกษุต้องสละสมณเพศเมื่อถูก
กล่าวหาคดีอาญา.” *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัย
สงฆ์นครสวรรค์* ปีที่ 7, ฉบับที่ 1, (มกราคม-เมษายน 2562):
293-306.

อำนาจ ยอดทอง. “อทินนาทานในปาราชิก: ปัญหาและทางออกใน
สังคมไทย.” *วารสารพุทธศาสน์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
ปีที่ 22, ฉบับที่ 1, (มกราคม-เมษายน 2558): 37-59.

5. ข้อมูลจากเว็บไซต์

มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา กระดานสนทนา. “อยากสอบถามครับ 5 มาสกลนี้มันเท่าไรกันแน่ครับ.” 2 พฤษภาคม 2557.

<https://www.dhammadhome.com/webboard/topic/24794>.

รุจิระ บุนนาค. “คดีอาญากับการสละสมณเพศ.” *สำนักกฎหมาย มาตุต บุนนาค อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล ลอว์ ออฟฟิศ*, 22 มิถุนายน 2561.
<http://www.marutbunnag.com/article/548/>.

พระวิทยา กิจจุวิฑูโช. “5 มาสกล เป็นเงินเท่าไร.” *วัดป่าดอยแสงธรรม ญาณสัมปันโน*.

<https://www.doisaengdham.org/สายธารธรรม-โดยเจ้าอาวาส/5-มาสกล-เป็นเงินเท่าไร.html>.

Pantip. “ปัญหา 5 มาสกล เป็นเท่าไร่ตามพุทธวจนะ.” 28 มีนาคม 2558.
<https://pantip.com/topic/33436325>.

6. สื่อออนไลน์

พระมหาภาคภูมิ สีลานนุโต. “5 มาสกลในอทินนาทานปาราชิกถ้าคิดเป็นเงินไทยในปัจจุบันจะเท่ากับกี่บาท.” เผยแพร่เมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2562, วิดีโอยูทูป.

<https://www.youtube.com/watch?v=MxtqTipNi9g>.

7. รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ กฎหมาย ประกาศ

ประมวลกฎหมายอาญา.” 13 พฤศจิกายน 2499.

<http://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=443287&ext=pdf>.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.” 5 มิถุนายน 2478.

https://www.roadsafetythai.org/content/doc_20181208163504.pdf.

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505. 25 ธันวาคม 2505.

<https://ssc.onab.go.th/th/file/get/file/202105080efa87d1b892bfc36a4bf48b4ddf3d2155505.pdf>.

• ภาษาต่างประเทศ

1. บทความภาษาอังกฤษ

HINÜBER, Oskar Von. “Buddhist Law According to the Theravada-Vinaya A Survey of Theory and Practice.” *Journal for International association of Buddhist Studies* 18 (1), (1995): 7-45.